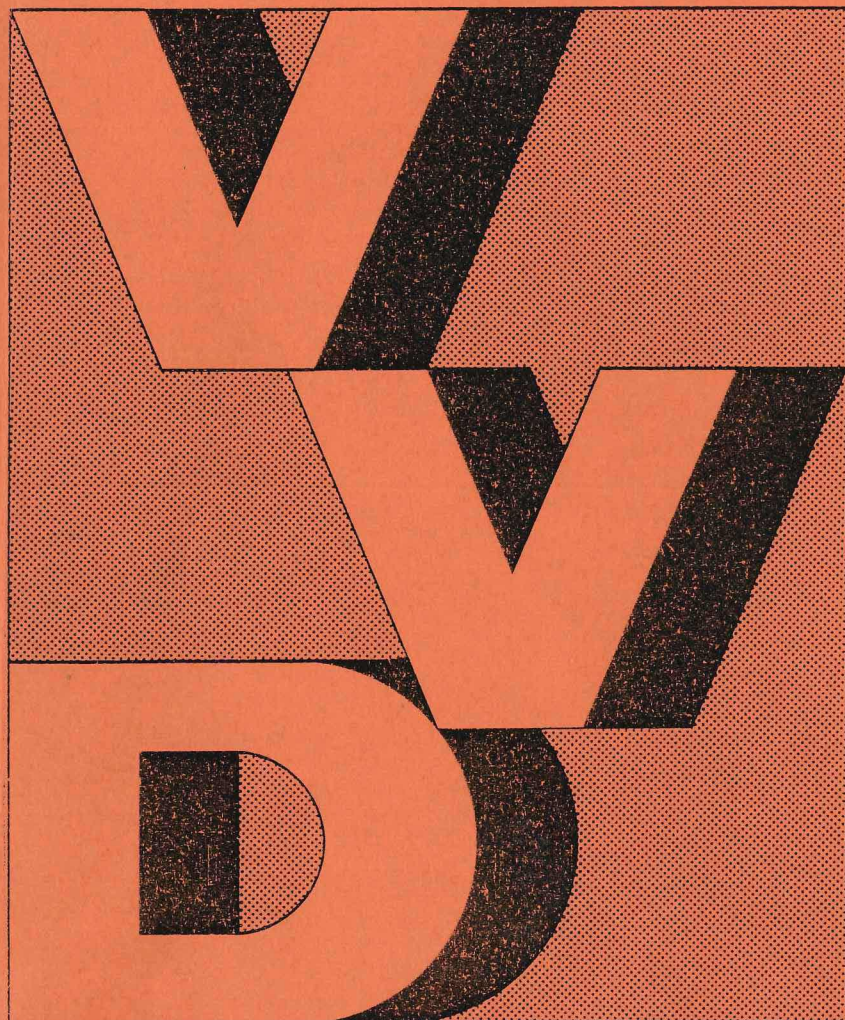

URGENTIEPROGRAMMA

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

1982

ONDER EMBARGO TOT VRIJDAG 25 JUNI 1982 OM 16.00 UUR

22 JUNI 1982

Het ontwerp is opgesteld door
een commissie, bestaande uit
de volgende leden (in alfabe-
tische volgorde):

J. Kamminga,
drs. Ed. H. T. M. Nijpels,
mevr. E. van Raalte-Tuijnman,
mr. J. G. Rietkerk,
drs. Y. P. W. van der Werff en
dr. G. Zoutendijk.

Redactie: H. A. M. Hoefnagels.

Begeleiding: R. Linschoten en
mevr. M. Th. M. Tangel.

22 juni 1982.

Urgentieprogramma 1982..

De VVD biedt hierbij haar urgentieprogramma aan. Het bevat een aantal hoofdzaken uit het verkiezingsprogramma, zoals de VVD dat vorig jaar vaststelde voor de periode 1981-1985. Dat verkiezingsprogramma was geschreven voor vier jaar en blijft, behoudens enkele aanpassingen aan de huidige situatie, van kracht.

Ook in het nu voorliggende urgentieprogramma blijft de VVD met beide benen op de grond staan. Wij doen U maar één belofte en dat is dat de VVD zich tot het uiterste zal inspannen om Nederland na 8 september zo snel mogelijk een volwaardig en eensgezind kabinet te geven.

Het afgelopen jaar is voor de broodnodige aanpak van onze sociaal-economische problemen volkomen verloren gegaan. Door de voortdurende meningsverschillen in het CDA-PvdA-D'66-kabinet is er weinig terecht gekomen van het nemen van werkelijke maatregelen. Dat is triest. Het is nu immers geen tijd om elkaar in de haren te zitten. Iedere dag uitstel betekent verder afglijden van Nederland naar de economische afgrond.

Het aantal werklozen is ook het laatste jaar fors opgelopen. Door het uitblijven van beleidsmaatregelen zijn echter niet alleen diegenen die werk zoeken het slachtoffer geworden.

Door de machteloosheid en het onderling wantrouwen in het vorige kabinet is een situatie ontstaan, waardoor burgers zich van de politiek afwenden. Het vertrouwen in de parlementaire democratie is ernstig aangetast.

De lage opkomst bij de verkiezingen eerder dit jaar voor Staten en Raden moet iedere politieke partij tot nadenken stemmen.

Regeren is moeilijk, zeker onder de huidige omstandigheden. De VVD is bereid verantwoordelijkheid voor een kabinet te dragen. Bereid om met andere partijen te zoeken naar oplossingen voor

de malaise.

Daarom wil zij de programma's van andere partijen zonder vooroordeel bestuderen en op grondslag daarvan nagaan of samenwerking mogelijk is.

Dat eist van de VVD, maar ook van andere partijen, de bereidheid bij de kabinetsformatie zakelijk op grond van de programma's te zoeken naar punten van overeenstemming.

De VVD wil dat.

Dat betekent dat de VVD, zoals zij dat bij het dragen van regeringsverantwoordelijkheid altijd heeft getoond, bereid is haar eigen standpunt niet tot het enig zaligmakende te verheffen. Zij is bereid naar compromissen te zoeken, die ook de standpunten van anderen voldoende recht doen.

De VVD gaat geen enkele verantwoordelijkheid uit de weg en maakt geen enkele weg van tevoren onbegaanbaar.

Voorop staat echter wel dat regeren alleen maar mogelijk is met partijen die eenzelfde richting uit willen. Het afgelopen jaar heeft geleerd hoe slecht het is voor het land als politieke partijen proberen het onverenigbare te verenigen.

Het is nu tijd voor beleid.

Daarom: Samen aan 't Werk.

Jan Kamminga

Ed Nijpels

1. MENS EN RECHT

- 1 De overheid is in liberale ogen een zuinige overheid. Dat geldt
op financieel terrein, maar ook voor het maken van nieuwe regels.
Onze samenleving is voor veel mensen te ingewikkeld geworden.
Regels worden niet meer begrepen, de bureaucratisering grijpt
5 om zich heen.
Het is de taak van de overheid regels, voorwaarden te scheppen,
waaronder iedereen zich naar eigen aard en aanleg kan ontplooiën.
Inplaats van te weinig zijn er te veel overheidsvoorschriften.
Bezinning is noodzakelijk.
- 10 1. Die bezinning dient tot uitdrukking te komen in concrete
afspraken bij de komende kabinetsformatie over
- het terugbrengen van het aantal adviesorganen
- naar provincie en gemeente af te stoten taken
- de mogelijkheid nieuwe wetgeving slechts voor een beperkte
15 duur te laten gelden
- de noodzaak wetgeving vooraf te beoordelen op juridische,
bestuurlijke en financiële gevolgen voor bedrijfsleven en
burger en te voorzien van een kosten-baten-analyse.
- standpuntbepaling binnen een jaar ten aanzien van de
20 rapporten van de Commissie Vonhoff.
2. Overheidsvoorschriften moeten begrijpelijker en toegankelijker
worden gemaakt.
Bestaande voorschriften worden gezien op hun noodzaak.
Versnelling van beroepsprocedures is nodig, voor zowel een
25 ~~deugdelijke~~ rechtsbescherming van de burger, als voor een
slagvaardig overheidsoptreden.
3. Er wordt met kracht gestreefd naar verdere individualisering
op de terreinen van sociale zekerheid, belasting-, vermogens-,
successie- en schenkingsrecht, rechtspositie- en pensioen-
30 regelingen en woonruimteverdeling.
4. Liberalen wijzen discriminatie op grond van geslacht,
geestelijke overtuiging, huidskleur, ras, nationaliteit, taal,
sexuele geaardheid of maatschappelijke positie onvoorwaardelijk
af.

De overheid voert een actief beleid om discriminatie tegen te gaan en te voorkomen.

5. De overheid handhaaft, waar nodig met de sterke arm, de rechtsorde.
Rijks- en gemeentepolitie worden samengevoegd tot een éénsoortige politie. Uitgangspunt is het bij de Tweede Kamer ingediende wetsontwerp.
6. De rijksoverheid beslist over de toelating van vreemdelingen. Een terughoudend toelatingsbeleid is onvermijdelijk. Illegaal verblijfhoudende vreemdelingen dienen het land te verlaten.
Tegen werkgevers van illegaal verblijfhoudende vreemdelingen wordt streng opgetreden.
7. De procedures bij stakingen en de positie van werkwilligen worden wettelijk geregeld.

II. MENS EN WELVAART

Het gezond maken van onze economie is de hoogste prioriteit in de komende kabinetsperiode. Zonder dat is het niet mogelijk de werkgelegenheid en het stelsel van sociale zekerheid veilig te stellen.

De som van de overheidsuitgaven en de uitgaven van de sociale fondsen bedraagt meer dan twee derden van ons nationale inkomen. Dat moet minder worden. Daarom moet er door de overheid worden bezuinigd in de collectieve sector. Deze bezuinigingen moeten worden gebruikt om economisch herstel te bevorderen.

Het financieringstekort is op dit moment zo'n 15 mld. gulden te hoog en de afhankelijkheid van, op den duur afnemende, aardgasbaten bedraagt jaarlijks 20 miljard gulden (één vijfde van de totale rijksbegroting).

Onder deze omstandigheden is de komende jaren een enorme sanering van de overheidsfinanciën onvermijdelijk.

1. De stijging van de collectieve uitgaven is gefinancierd via verhoging van belastingen en premies en via vermeerderde aardgasbaten; deels zijn de uitgaven ongedekt gebleven ten laste van het thans enorm grote financieringstekort. Zowel ver-
20 laging van de collectieve lastendruk met zo'n $\frac{1}{2}$ % per jaar als vermindering van het financieringstekort met tenminste 1% per jaar tot 5% van het nationale inkomen is essentieel om voldoende financieringsmiddelen vrij te maken voor investeringen in de marktsector.
2. De aardgasbaten zijn naar hun aard tijdelijk en worden meer dan verantwoord is gebruikt ter dekking van permanente consumptieve uitgaven. Er moet een begrotingsopzet komen waar-
25 bij deze manier van dekking geleidelijk wordt teruggebracht. De gasbaten moeten worden aangewend ter financiering van in-
30 vesteringen zowel bij de overheid als door het bedrijfsleven. Zo wordt onze natuurlijke rijkdom omgezet in investeringen.
3. Vooral de overdrachtsuitgaven zijn in ons land uit de pas gaan
35 lopen. Daar zal dan ook het zwaartepunt van de sanering moeten liggen. Bij de te nemen beslissingen moeten die maatregelen de voorkeur krijgen die de beheersbaarheid van het uit-
gavenniveau verbeteren. Regelingen die automatisch leiden tot grotere uitgaven (koppelingsmechanisme) moeten worden aangepast aan de verslechterde economische situatie.
4. Er is een praktische en principiële heroverweging van ons
40 sociale verzekerings- en voorzieningenstelsel nodig. Het hand-
haven van het verzekeringskarakter en het verder doorvoeren van de individualisering zijn daarbij uitgangspunten. Een
betere budgettering is noodzakelijk. Het aantal mensen dat
aangewezen is op sociale uitkeringen dient te worden terug-
45 gebracht (volumebeleid). Fraude en misbruik moeten nu echt
worden aangepakt. Er zal niet te ontkomen zijn aan een
nominale aanpassing van de sociale uitkeringen d.m.v. een
koppeling op grotere afstand dan de huidige. Daarbij valt te
denken aan een verlaging van het netto-niveau van circa 5%.
50 De AOW-uitkering wordt daarbij ontzien.

5. De hoogte van de kinderbijslaguitkering wordt leeftijdsafhankelijk gemaakt. De bestaande leeftijdslimiet zal verder moeten worden verlaagd in combinatie met een goede studiefinancieringsregeling.
- 55 6. De ziektewetuitkering moet worden bijgesteld. Er zullen één of twee onbetaalde wachtdagen moeten komen. Bovendien zal er premie moeten worden geheven over het ziektegeld.
- 60 7. De overheid dient met haar subsidiebeleid ten opzichte van personen, instellingen en bedrijven zeer kritisch te zijn. Er zal op een aantal punten moeten worden teruggetreden. Het aantal voorschriften moet tot het hoognodige worden beperkt. Bij het gebruik van collectieve voorzieningen zal in meer gevallen een grotere bijdrage in rekening moeten worden gebracht. Er moet weer een redelijke verhouding komen tussen
65 de prijs en de kosten van de beschikbare collectieve goederen. (profijtbeginself).
- 70 8. Activiteiten die door het particuliere bedrijfsleven kunnen worden verricht moeten door de overheid worden afgestoten. Ten aanzien van de taken die de overheid zal blijven verrichten, moet op gezette tijden worden afgewogen of dat nog langer nuttig is (sunsetprincipe).
- 75 9. De looninkomens zijn de afgelopen 10 jaar meer gestegen dan in relatie tot de economische groei en de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit verantwoord was. Het "teveel" van de verhoging is ten laste gekomen van de rendementen van de ondernemingen. Hieraan moet zo spoedig mogelijk een einde worden gemaakt. Alleen indien dit proces kan worden gestopt, is het mogelijk de veel te hoge arbeidsinkomensquote te laten dalen.
- 80 10. Via beheersing van de collectieve uitgaven moet de overheid zelf afwenteling op de particuliere sector tegengaan. Pas dan mag van de sociale partners worden verwacht dat men orde op zaken stelt. Loonmatiging blijft de komende jaren noodzakelijk en zal deel moeten uitmaken van een te bereiken maatschappelijke
85 overeenstemming. De overheid moet die overeenstemming bevorderen door een verlaging van de loon- en inkomstenbelasting.

11. Met betrekking tot de ambtenaren wordt zoveel mogelijk gelijkwaardigheid in de arbeidsvoorwaarden nagestreefd met vergelijkbaar werkenden in het bedrijfsleven. Er dient een netto-pakketvergelijking te komen tussen ambtenarensalarissen en salarissen in het bedrijfsleven. Het trendbeleid blijft gehandhaafd, maar moet worden geschoond voor verschillen die blijken uit de pakketvergelijking.

III. MENS EN WERK

Versterking van de marktsector en herstel van de rentabiliteit van het bedrijfsleven zijn de belangrijkste onderdelen van een economisch gezonde werkgelegenheidspolitiek. De door bezuiniging vrijgemaakte middelen zullen hiertoe moeten worden aangewend. Het gaat om overheveling van collectieve bestedingen naar particuliere investeringen. De rentabiliteit van de bedrijven zal moeten verbeteren om te komen tot herstel van de vermogenspositie van de bedrijven, waarna er weer zal worden geïnvesteerd. Juist investeringen door het particuliere bedrijfsleven zijn wezenlijk voor een toeneming van de productieve werkgelegenheid in de marktsector. Alleen langs deze weg is herstel van onze economie, en daarmee van de werkgelegenheid, bereikbaar.

1. In de komende periode is het urgenter dan ooit de werkgelegenheidsproblematiek structureel aan te pakken zoals hierboven uiteengezet. Korte-termijn-arbeidsplaatsenplannen die elders in de economie weer werkgelegenheid kosten bieden geen soelaas.
2. Wel vraagt met name de jeugdwerkloosheid en vooral de langdurige component daarvan om snel en adequaat handelen. Daarom dient het vorig jaar gepresenteerde VVD-jeugdwerkloosheidsplan zo snel mogelijk te worden uitgevoerd.
3. In de relatie tot de werkgelegenheidsproblematiek is voorts het goed functioneren van de arbeidsmarkt van het grootste belang. Hier zullen onnodige belemmeringen moeten worden weggenomen. De nivellering heeft de afgelopen periode negatief gewerkt op de economie en werkgelegenheid en zal derhalve moeten worden gestopt.

4. Verdere maatregelen die in de komende periode moeten zorgen voor nieuwe werkgelegenheid zijn:

- matiging van loonontwikkeling, met gedeeltelijke compensatie via verlaging van loon- en inkomstenbelasting met ca. 2% per jaar
- vermindering van de werkgeverslasten in de belasting- en premiesfeer
- verlaging van energietarieven voor grootverbruikers
- opvoering van het woningbouwprogramma met 25.000 woningen tot 1986
- opvoering van de overheidsinvesteringen ten behoeve van infrastructuur, energiebesparing en milieuverbetering
- snelle invoering van de Maatschappij voor Industriële Projecten (MIP).

5. Deeltijdbanen en arbeidstijdverkorting zijn belangrijke instrumenten in het werkgelegenheidsbeleid. Hoewel deze niet leiden tot vergroting van het totale aanbod van werk kunnen daardoor meer mensen bij het beschikbare werk worden betrokken. Arbeidstijdverkorting dient gepaard te gaan met evenredige vermindering van de arbeidskosten, handhaving van de bedrijfstijd en een betere werking van de arbeidsmarkt.

IV. MENS EN TOEKOMST

Het takenpakket van het ministerie van Economische Zaken moet worden uitgebreid met technologie en informatie. Het gaat hier in het bijzonder om:

- het bevorderen van de ontwikkeling en toepassing van nieuwe technologieën met het doel te komen tot industriële vernieuwing en verbreding van onze industriële basis;
- het coördineren van het beleid op het terrein van de informatisering.

In nauwe samenwerking met de minister van O. en W., die verantwoordelijk blijft voor het onderzoek dat aan universiteiten en hogescholen geschiedt, zal met betrekking tot het technisch en toegepast wetenschappelijk onderzoek een mede op de belangen van de industrie gericht beleid tot stand moeten worden gebracht.

- 15 1. De overheid dient zich bij het innovatiebeleid in het bijzonder te richten op het midden- en kleinbedrijf. De hiertoe ten dienste staande instrumenten (fiscale maatregelen, subsidiëring van proefprojecten, gerichte voorlichting, demonstraties, enz.) dienen te worden uitgebreid.
- 20 2. Bij de ontwikkeling en toepassing van nieuwe technologieën (micro-elektronica, bio-technologie, enz.) ten behoeve van de industriële vernieuwing, zal bijzondere aandacht worden gegeven aan de sociale aspecten, de veiligheid en volksgezondheid en de bescherming van het milieu.
- 25 3. De overheid blijft de toepassing van micro-elektronica voor produkt- en procesvernieuwing stimuleren met speciale aandacht voor apparatuur voor energiebesparing, milieubewaking, verbetering verkeersveiligheid, voorkomen van zwaar, ongezond, gevaarlijk of onaangenaam werk, verbetering gezondheidszorg, dan wel om het leven voor gehandicapten wat aangenamer te maken.
- 30 4. De nederlandse industrie en uitgeverij krijgt ruime mogelijkheden om met bestaande en nieuwe media te experimenteren; de omroepwetgeving wordt hiertoe aangepast en het telecommunicatiemonopolie van de PTT wordt beperkt tot wat uit een oogpunt van algemeen belang werkelijk noodzakelijk is.
- 35 5. Informatica en het leren omgaan met informatie krijgen meer aandacht in onderwijsprogramma's, terwijl toepassing van door de computer begeleid onderwijs wordt gestimuleerd teneinde meer aandacht aan de individuele leerling te kunnen geven.
- 40 6. Hoofdpunten van het energiebeleid zijn:
 - energiebesparing (isolatie, zuiniger motoren, benutten afvalwarmte, warmte/kracht-koppeling);
 - diversificatie van energiedragers, waardoor een te sterke afhankelijkheid van het buitenland wordt voorkomen;
 - zoveel mogelijk behouden van het Slochterengas als strategische
- 45 reserve.

Binnen de EG wordt gestreefd naar een zo goed mogelijke coördinatie van het energiebeleid.

7. Er dient een eerlijke afweging plaats te vinden van het gebruik van kolen en kernenergie voor electriciteitsopwekking, waarbij aandacht moet worden gegeven aan:
- de gevolgen voor het milieu op korte en lange termijn;
 - de veiligheidsaspecten en de met de betreffende energiedrager verbonden risico's, waarbij onderzoek en proefnemingen op dit gebied voortgang moeten vinden;
 - de te verwachten electriciteitsprijs onder diverse aannamen mede in het licht van onze internationale concurrentiepositie;
 - de afhankelijkheid van import uit het buitenland.

Op grond van deze afweging en gehoord de resultaten van de maatschappelijke discussie moet zo snel mogelijk een beslissing worden genomen over het al dan niet uitbreiden van het aantal kerncentrales

V. MENS EN ONDERNEMING

In de komende jaren zal meer dan ooit voorrang gegeven moeten worden aan de bevordering van het zelfstandig ondernemerschap.

De ondernemingen vormen de ruggegraat van onze economie en de voedingsbodem voor productieve werkgelegenheid.

Herstel van het welvaartscheppende vermogen van onze ondernemingen verdient eerste prioriteit. Initiatief en creativiteit dienen te worden aangemoedigd.

Aan jongeren dienen aantrekkelijke voorwaarden te worden geboden voor een zelfstandig ondernemerschap.

1. Met globale stimuleringsmaatregelen dient de overheid de ondernemingen in staat te stellen zelf de eigen vermogenspositie te versterken en de nodige investeringsbeslissingen te nemen. Individuele bedrijfssteun dient tot strikt omschreven uitzonderingsgevallen beperkt te blijven.

2. De levensvatbaarheid van het midden- en kleinbedrijf en de zelfstandige land- en tuinbouw zal moeten worden versterkt met financiële, onderwijskundige en voorschriften-beperkende maatregelen, die in overleg met betrokkenen tot stand worden gebracht en tot doel hebben de knelpunten in de ontwikkeling van

deze bedrijven op te lossen. Hiertoe behoren het permanent maken van de zelfstandigenaftrek, het bevorderen van algemene fiscale lastenverlichtingen die niet door locale heffingen teniet gedaan mogen worden, een vergoedingsregeling voor het innen van belastingen en sociale premies en een heroverweging van de voorschriften ingevolge de Prijzenwet waar de concurrentie in voldoende mate voor een verantwoorde prijsstelling zorgt.

3. Een aanvullend beleid is nodig voor bedrijfstakken en sectoren die met bijzondere structurele problemen worstelen.
Indien deze sectoren voldoende toekomstmogelijkheden hebben voert de overheid een zodanig voorwaardenverbeterend beleid dat de betrokken bedrijven na verloop van tijd weer op eigen kracht verder kunnen.
4. De achterstand van landelijke regio's, zoals het Noorden, Twente en Limburg, zal juist in een tijd van economische teruggang extra aandacht van de centrale overheid vragen.
Door maatregelen, gericht op versterking van de sociaal-economische structuur dient deze achterstand, die zich manifesteert in omvangrijke, bijzonder hardnekkige structurele werkloosheid, te worden weggewerkt.
Op door vorige kabinetten gedane toezeggingen zal niet mogen worden teruggekomen.
5. Juist in een tijd van economische teruggang is een voortvarend "compenserend" overheidsbeleid ten behoeve van de consument van groot belang. In de komende kabinetsperiode dienen in ieder geval de wetsontwerpen op het gebied van de algemene voorwaarden, de consumentenkoop, de vermelding van de werkelijke rente bij kredieten en de herziening van de Warenwet door het parlement afgehandeld te worden.

VI. MENS EN OMGEVING

De ook volgens liberalen dringende noodzaak tot ruimtelijke ordening mag niet leiden tot een beleid, dat vrijwel alles wenst te regelen en zijn beperkingen niet kent.

5 Bezwaar- en beroepsprocedures moeten aan kortere termijnen worden gebonden.

1. Om het wonen in nieuw gebouwde woningen nog enigszins betaalbaar te laten zijn, moeten de bouwkosten worden beperkt door te kappen in het oerwoud van voorschriften en door een verantwoorde vereenvoudiging van het uitvoeringspeil.

10 Het eigen woningbezit moet worden bevorderd. De huurverhogingen moeten in verband staan met de ontwikkeling van de stichtingskosten.

15 De huurprijs moet meer in overeenstemming zijn met de kwaliteit van de woning. Het subsidiesysteem moet zowel voor huur- als koopwoningen meer op de omstandigheden van het individu worden afgestemd.

2. Stads- en dorpsvernieuwing houden hoge prioriteit. Particuliere initiatieven moeten worden aangemoedigd. De positie van het midden- en kleinbedrijf dient daarbij te worden verbeterd.

20 3. Bij de bestrijding van milieuverontreiniging dient de preventie voorop te staan.

De problematiek van afvalstoffen en bodemverontreiniging vraagt om een snelle oplossing.

25 Om het milieu zo goed mogelijk te beschermen is een goede samenwerking nodig op nationaal en internationaal niveau tussen overheid, producent en consument.

30 Speciale aandacht moet worden besteed aan het opheffen of voorkomen van onsamenvangende of ondoorzichtige milieuwetgeving. Praktijkgerichtheid, uitvoerbaarheid en controleerbaarheid van regels gaan gepaard met betaalbaarheid.

35 4. Het beleid op het gebied van verkeer en vervoer dient vooral gericht te zijn op veiligheid, zekerheid en economische groei. Aandacht voor de directe woonomgeving en het opheffen van knelpunten in het wegnennet bevorderen veiligheid en zekerheid; het investeren in infrastructuur bevordert de economische groei.

Het openbaar vervoer en het parkeren in steden zijn onderdeel van een samenhangend beleid. Het openbaar vervoer moet worden bevorderd door verbetering van bestaande diensten met een verantwoorde toepassing van het profijtbeginsel.

Het belang van het vervoerend bedrijfsleven (over water, door de lucht en over de weg) vraagt een behoedzaam en terughoudend overheidsbeleid.

5. Het onderhoud van wegen en dijken vraagt speciale aandacht.

VII. MENS EN ONTPLOOIING

Voor liberalen is onderwijs hét middel bij uitstek om mensen in staat te stellen zich naar eigen aard en inzicht te ontplooien. Achterstanden moeten dan ook zo vroeg mogelijk herkend en aangepakt worden, zodat ieder kind een zo eerlijk mogelijke kans krijgt. De kwaliteit van het onderwijs staat centraal, niet de structuur.

1. Naast de ontwikkeling van creativiteit en het aanleren van sociale vaardigheden bij het basisonderwijs blijft het verwerven van kennis van zeer groot belang, waarin de nederlandse taal en de rekenvaardigheid een grote plaats innemen.
2. In het voorgezet ~~basisonderwijs~~ onderwijs is een grote veelvormigheid gewenst met inbegrip van de gymnasiale vorming en met behoud van kwaliteit. Nieuwe onderwijsvormen moeten de ruimte krijgen hun bestaansrecht in de praktijk aan te tonen.
3. Het beroepsonderwijs dient de hoogste prioriteit te hebben. De aansluiting van het algemeen voortgezet onderwijs op het beroepsonderwijs moet dan ook worden verbeterd. Geen partiële leerplicht meer, maar een wettelijk geregeld leerrecht. Grote aandacht voor werkloze jongeren wat betreft de mogelijkheden tot scholing en omscholing.
4. In het wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs moet worden gewerkt aan een samenhangend stelsel van onderwijsvoorzieningen,

dat beter aansluit bij de individuele en maatschappelijke behoeften.

25

Het ingediende wetsontwerp Wetenschappelijk Onderwijs 1981 blijft in essentie ongewijzigd.

5. Ook bij de volwasseneneducatie dient beroepsgerichte her- en bijscholing een belangrijke plaats in te nemen.

30

6. Welzijn wordt door iedereen op de eigen manier beleefd. Een ieder moet dit begrip zelf mogen invullen.

De overheid dient zich te onthouden van vraagscheppende activiteiten. Daarnaast zal de overheid maatregelen moeten treffen voor die mensen, die niet of moeilijk voor zich zelf kunnen opkomen. Het beleid dient de zelfredzaamheid te bevorderen en ruimte te bieden aan particulier initiatief en het vrijwilligerswerk.

35

7. Aan het vraagstuk van de culturele en etnische minderheden zal ook in de komende kabinetsperiode extra aandacht moeten worden gegeven. Uitgangspunt van dit beleid is, dat wij de minderheden op voet van gelijkheid in onze gemeenschap moeten opnemen. Met name op onderwijs- en huisvestingsgebied zijn hiervoor voorzieningen nodig.

40

8. Emancipatie dient een integraal onderdeel te zijn van het regeringsbeleid.

9. Bejaarden zijn volwaardige medeburgers. Zij moeten zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

45

10. Gehandicapten zullen zoveel mogelijk als gelijkwaardige burgers in de samenleving moeten kunnen functioneren. Binnen de grenzen van de financiële mogelijkheden zullen gebouwen en openbaar vervoer worden aangepast.

50

11. De kosten van de gezondheidszorg dienen te worden bewaakt door middel van budgettering. Door een eigen bijdrage bij artsbezoek en geneesmiddelenverstrekking worden de kosten teruggedrongen. De rechten van de patiënt worden wettelijk geregeld.

VIII. MENS EN WERELD

De VVD streeft naar een internationale rechtsorde die vrede, veiligheid en mensenrechten garandeert. Daartoe zijn idealisme én praktische zin nodig. Het buitenlands beleid van ons land moet betrouwbaar en doeltreffend zijn. Andere landen moeten er op kunnen rekenen dat wij onze verplichtingen nakomen.

Buitenlandse politiek is geen vrijblijvende getuigenis, maar een poging om in een wereld vol tegenstrijdigheden de vaak harde werkelijkheid te verbeteren. Daarvoor is handhaving van het internationale evenwicht van groot belang.

1. De grondregels van het internationale recht moeten met kracht worden verdedigd. Gewelddadige aantasting van het recht op zelfbeschikking, schending van diplomatieke rechten en andere overtredingen van volkenrecht dienen door gezamenlijk optreden van de wereldgemeenschap te worden tegengegaan. Wij zetten ons in voor een krachtige bestrijding van internationaal terrorisme.
2. Nederland bevordert de onpartijdigheid, het gezag en de doelmatigheid van de Verenigde Naties en steunt waar mogelijk haar vredesoperaties. Ons land treedt in de VN samen met andere leden van de Europese Gemeenschap, de NAVO en gelijkgestemden op.
3. Nederland bevordert gezamenlijk met andere landen de eerbiediging van de klassieke en sociale rechten van de mens. Wij laten ons daarbij niet verleiden tot selectieve verontwaardiging.
4. Pogingen het internationale verkeer van pers en omroep aan banden te leggen worden vastbesloten van de hand gewezen.
5. De VVD deelt de zorg over de toenemende bewapening in de wereld en wil het overleg over wederzijdse en controleerbare wapenbeheersing en -vermindering met kracht bevorderen. Dit heeft de beste kansen in bondgenootschappelijk verband.
Ons lidmaatschap van de NAVO is het fundament van ons veiligheids- en wapenbeheersingsbeleid. Indien het wapenbeheersingsoverleg met de Sovjetunie niet leidt tot een voldoende vermindering van Russische kernwapens voor de middellange afstand, zal aan de plaatsing van ~~Pershing-II-raketten~~ en kruisvlucht-

35 wapens in ons land niet te ontkomen zijn. De nadruk van onze defensie moet op een moderne conventionele bijdrage liggen om de afhankelijkheid van kernwapens te verminderen.

6. Ons land dient zich te blijven inzetten voor een verbetering van de Europese samenwerking in de Europese Gemeenschap, de West-europese Unie, de Raad van Europa en de Benelux.

40 7. Liberalen achten ontwikkelingssamenwerking ter bestrijding van armoede, honger en onderdrukking een belang van de hoogste orde. De hulp moet zijn gericht op de bevordering van de zelfstandige kracht van de betrokken landen en mensen. Nederland dient ook bij tegenvallende groei de huidige inspanning, 45 uitgedrukt in een percentage van het nationaal inkomen, te handhaven. Zowel overheid, bedrijfsleven als particuliere organisaties hebben een rol.

Ons land moet vooral bijdragen aan de verbetering van de infrastructuur.

50 Op de juiste besteding van ontwikkelingsgelden moet een goed toezicht komen.

Globale verantwoording urgentieprogramma 1982

In dit beknopte programma zijn slechts enkele kwantificeringen van aanbevolen maatregelen opgenomen. Een volledig financieel beeld van wat nodig is kan niet worden gegeven omdat de onzekerheden over de ontwikkeling van de economie en de overheidsfinanciën daarvoor bij het opstellen van het programma te groot waren. Wel is het mogelijk om bij wijze van rekenvoorbeeld een aanduiding te geven van wat de VVD in ieder geval nodig acht. Dit kan uiteraard slechts op basis van de huidige stand van zaken en bij de veronderstelling dat zich geen verdere tegenvallers voor zouden doen. Deze globale aanduiding luidt als volgt.

Benodigd voor:

- vermindering financieringstekort	10 miljard
- verbetering positie bedrijfsleven (financiële verlichting, energietarieven, jeugd- werkplan, omscholingscapaciteit, M.I.P.)	10 miljard
- verlaging loon- en inkomstenbelasting	3 miljard
- overheidsinvesteringen (waaronder woningbouw)	4 miljard
	27 miljard

Ombuigingen:

- bij de overheid (takenpakketvergelijking, profijt- beginsel, enz.)	7 miljard
- in sociale sector	10 miljard
- vermindering van de collectieve uitgaven ten ge- volge van algemene inkomensmatiging	10 miljard
	27 miljard

economische groei	0%	0,5%	1%	1,5%
toeneming nationaal inkomen 1983-1986	0	7	14	21
toeneming collectieve uitgaven bij onge- wijzigd beleid en reële loonmatiging van 2%	18	16	14	12
meer of minder bezuinigingen c.q. matiging	-18	-9	0	+9

Bij de veronderstelling van 1% groei per jaar en een reële loonmatiging van 2% zou zonder verdere tegenvallers de collectieve lastendruk kunnen dalen met 2 procentpunt en de arbeidsinkomensquote met 4 procentpunt, terwijl de werkgelegenheid in de marktsector met 100.000 à 200.000 kan worden verbeterd. Bij mindere groei, verdere tegenvallers en/of onvoldoende realisering van de nodige maatregelen zijn verdere ombuigingen onvermijdelijk.